

Bijscholing voor LO-docenten in Burundi

In 2007 sprak de huidige president van Burundi, Pierre Nkurunziza, de wens uit om ondersteuning te krijgen voor sportontwikkeling in zijn land. Als voormalig student en docent aan de enige sportopleiding in Burundi kent hij de waarde van sport. Hij wil dat sport bijdraagt aan vrede en stabiliteit in het land. Zijn hulpvraag vond gehoor bij de Noorse overheid. Na een proces van onderzoek en voorbereiding is een ondersteuningsprogramma ontwikkeld waarbij NIF en de NGO Right to Play de uitvoerders zijn.

Door: Willem Vriend

Right to Play Burundi is een Burundese NGO die in samenwerking met lokale organisaties sport en spel als middel inzet, gericht op kinderen en jongeren. NIF werkt samen met nationale structuren zoals het Ministerie van Jeugd, Sport & Cultuur (MJSC), (implementatie van basis sportmanagementcursussen voor clubs & reconstructie van sportvelden), de Basketbal Federatie (training van trainers), de Volleybal Federatie (minivolleybal & training van trainers), Nationaal Paralympisch Comité (zitvolleybal) en het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Sport (IEPS), onderdeel van de Universiteit van Burundi (bijscholingscursussen voor LO-docenten).

NIF werkt met een aantal consultants die ieder een deel van de werkzaamheden op zich nemen. Willem Vriend werkt samen met het MJSC en met het IEPS. Hij rondde in 1995 zijn studie aan de ALO in Amsterdam af. Sindsdien is hij actief in het werkveld van sport & ontwikkelingssamenwerking, met name in Afrika.

Doel van het project, dat nu het vierde jaar in gaat, is: 'Sport and Play as an effective tool to facilitate peace building and holistic child development'

Betrokken organisaties

In 2009 sprak ik voor de eerste keer met de directeur van het IEPS (Institut d'Education Physique et des Sports), Mr. Salvator Nahimana. Hij is een visionair en inspireert vele mensen om hem heen. Een van de aandachtsgebieden was volgens hem het bijscholen van LO-docenten. Hij vertelde met passie over de vroegere bijscholingen, in de jaren '80, en over de huidige uitdagingen in de Burundese maatschappij.

Het IEPS, dat onderdeel is van de Universiteit van Burundi, organiseert samen met ACASPE (l'Association des Cadres Sportifs et des Professeurs d'EPS), de KVLO van Burundi, de jaarlijkse bijscholing. De president van ACASPE, Philbert Sinzinkayo, is samen met Salvator Nahimana de bedenker van het bijscholingsprogramma. Philbert is LO-docent en heeft echt hart voor de zaak. Zijn leven staat in het teken van vredesopbouw door middel van sport. Hij wil geen ondersteuning vragen

voordat hij duidelijke resultaten kan aantonen: zijn de nieuwe lesgeefmethoden en opgedane kennis door docenten geïmplementeerd na afloop van de bijscholing? Wat zijn de resultaten bij de leerlingen? Draagt LO daadwerkelijk bij aan vredesopbouw en hoe is dat te meten?

NIF, het Noors Olympisch en Paralympisch comité en Confederatie van Sport, de organisatie waar ik als consultant voor werk, heeft besloten om het IEPS en ACASPE financieel te ondersteunen bij het organiseren van deze bijscholing. Na vele maanden van voorbereiding is het programma tot stand gekomen en wordt het nu uitgevoerd.

Tot grote tevredenheid van de Minister van Jeugd, Sport en Cultuur (oud-leerling en professor aan de sportuniversiteit), de medewerkers van de sportuniversiteit en de deelnemers zelf.

De bijscholing

Van 5 tot 9 September 2011 heeft een bijscholingscursus voor zestig LO-docenten plaatsgevonden. Een impressie.

FOTO'S WILLEM VRIEND

Het programma

Het thema van de bijscholingscursus is: Sport voor ontwikkeling en vrede.

Speciale aandacht gaat uit naar basketbal, handbal, netbal en spelvormen waarbij 'life skills' centraal staan. Daarnaast wordt de methode 'Sport Facile' geïntroduceerd.

Een methode waarmee je als docent, met beperkte middelen, een grote groep leerlingen actief kan laten deelnemen aan de LO-les.

Dag 1

De eerste dag staat in het teken van het uitwisselen van ervaringen. Na de opening krijgen een paar deelnemers die vorig jaar ook deelgenomen hebben het woord. Ze vertellen wat ze destijds geleerd hebben en hoe ze de opgedane kennis in de praktijk gebracht hebben.

Vervolgens gaan de deelnemers in vier groepen uiteen. Elke groep behandelt een praktijksituatie en zoekt oplossingen voor de problemen. De praktijksituaties:

1. Grote groep leerlingen, geen veld en geen materiaal
2. Grote groep leerlingen, geen veld, wel materiaal
3. Grote groep leerlingen, wel een veld, geen materiaal
4. Grote groep leerlingen, wel een veld, wel materiaal

Praktijkervaringen worden uitgewisseld en na enige tijd presenteert de groep de gevonden oplossingen aan de andere groepen. Talrijke oplossingen worden geschetst.

Voorbeeld: Een LO-docent die geen veld heeft maakt gebruik van een veld van een nabij gelegen school. Roosters zijn zo op elkaar afgestemd dat het veld niet dubbel bezet is. Leerlingen gaan hardlopend naar het nabijgelegen veld.

Dag 2

Dag twee staat in het teken van het ervaren van de 'Sport Facile'-methode.

Op vier velden wordt gewerkt.

De oefeningen per veld zijn:

handbal: dribbel in relayvorm (zoveel mogelijk dribbels in een bepaalde tijd)

basketbal: vrije worpen (zoveel mogelijk scores in een bepaalde tijd)
netbal: tienbal (zoveel mogelijk series van tien passes)
bewustwordingsspel: spel waarbij spelenderwijs vragen beantwoord dienen te worden over kinderrechten.

Na een x-aantal minuten wordt gewisseld. Nadat drie rondes per veld zijn afgewerkt wordt door Philbert, die als docent fungeert, een stop-teken gegeven. Vervolgens draaien de groepen een veld door en wacht hun een nieuwe oefening in een andere tak van sport.

Als alle onderdelen door alle groepen zijn afgewerkt vindt de evaluatie plaats.

Onderwerpen als keuze van de oefeningen, observatie & correctie, tijdmeting, manier van uitleg komen aan bod. Voor veel docenten is het de eerste keer dat ze met deze methode in aanraking komen. Ze hebben veel vragen. De voornaamste is: "Hoe kan ik in mijn eentje dit allemaal doen?"

Philbert, die de bijscholing faciliteert en al geruime tijd met deze methode op zijn school werkt, stelt de deelnemers gerust. Het is een proces. Leerlingen zullen er snel aan wennen. Belangrijk zijn met name de eerste lessen. Leg de methode uit. Oefen het met ze. Wijs ze op de verantwoordelijkheden. Als docent ben je in het begin gefocust op de actieve deelname van iedereen. Langzamerhand zul je meer tijd krijgen voor het corrigeren van bewegingen van leerlingen. Vervolgens richt je de aandacht op het gebruik van sport als middel.

Dag 3 en 4

Na het ervaren van de methode worden deelnemers op dag drie en vier uitgedaagd om zelf docent te zijn voor een groep van zestig deelnemers. In groepjes worden oefeningen bedacht, wordt het roulatiesysteem doorgenomen en worden de taken verdeeld. Vervolgens vindt de uitvoering plaats. De ervaren docenten loodsen de groep snel van veld naar veld om de verschillende oefenvormen uit te leggen en te demonstreren. Vervolgens gaan de groepen aan de slag. Minder ervaren docenten blijven lang hangen in de uitleg. De demonstratie komt niet of pas na enige tijd. Gevolg is dat tijdens de uitvoering van de oefenvormen extra tijd gebruikt wordt om alsnog het zo gewenste voorbeeld te geven. Tijdens de evaluatiesessies aan het eind van beide dagen wordt hier uitgebreid bij stilgestaan. >>

Contact:

rinfo@sondela.nl
www.sondela.nl

Verhoog het aantal minuten dat deelnemers actief participeren. Verminder het aantal minuten uitleg.

Dag 5

De laatste cursusdag staat in het teken van de feedbacksessie en de afsluiting. Deelnemers geven feedback op de ervaren sessies en op de bijscholing in het algemeen. Dat de 'Sport Facile'-methode aanslaat is duidelijk. Velen zijn enthousiast. Anderen zien het nog niet zitten. De groepsgrootte dient teruggebracht te worden voordat men daadwerkelijk met de methode aan de slag gaat. Druk uitvoeren op de directeur dus. Dit is echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Philbert geeft aan dat namens ACASPE en IEPS getracht wordt docenten te bezoeken tijdens de lessen. Dit om te verifiëren of de methode daadwerkelijk in de praktijk gebracht wordt. Daarnaast is het een mogelijkheid om met de schooldirecteuren van gedachten te wisselen over het vak LO. Dat LO meer is dan alleen een beetje sporten maar dat 'life skills' in elke oefening aanwezig zijn en dus LO kan bijdragen aan het vergroten van het zelfvertrouwen, onderling respect, leiderschap e.d. is iets wat blijvend benadrukt dient te worden. Voorwaarde is wel dat er een goede basis is om het vak LO te geven, m.a.w. relatief kleine groepen, een basisspeelveld en materiaal.

Déo Nimpagaritse is een van de zestig LO-docenten die deelneemt aan de vijfdaagse bijscholingscursus in Gitega, een stad centraal gelegen in Burundi. Voor hem op tafel staat een bord vol rijst, kip, erwten en saus. Zijn rechterhand houdt een zojuist geopende grote fles bier vast. Hij heeft honger, en dorst. Zweet parelt op zijn voorhoofd. Niet alleen vanwege het warme weer maar ook vanwege de sportactiviteiten waar hij aan deelgenomen heeft op deze cursusdag.

"Dit is de tweede bijscholing die ik volg. Vorig jaar hebben we eindelijk weer een bijscholing gehad, na bijna vijftig jaar", aldus Déo. "Vanwege de oorlog, instabiliteit en te weinig geld hebben we geen bijscholing meer gekregen". Het land, heuvelachtig en vruchtbaar, kent een geschiedenis van burgeroorlog.

Veranderingen in het onderwijs

Déo vertelt dat de lesgeefsituatie op zijn middelbare school door de jaren heen drastisch veranderd is. Klassen van 60 tot 120 studenten

had hij vroeger niet, nu wel. 73% van de inwoners is onder de dertig jaar. 46% van de inwoners is onder de vijftien jaar. Veel Burundese vluchtelingen komen uit Tanzania en vinden weer een plek in het land. Het kleine land stroomt vol met mensen.

Klassen kennen een grotere diversiteit dan vroeger. Er zijn meer leerlingen met een beperking, vaak vanwege de oorlog (fysieke en/of mentale wonden).

Het vak LO wordt door veel schooldirecteuren niet serieus genomen. Klassen worden samengevoegd als LO gegeven wordt. Docenten staan voor de bijna onmogelijke opgave om tweehonderd tot vierhonderd leerlingen tegelijkertijd les te geven.

Toen hij student was, dertig jaar geleden, werd hij niet getraind in het omgaan met grote klassen en met deze diversiteit. Bovendien werd sport alleen gezien als doel en niet als middel.

Na afloop van de cursus spreek ik Déo Nimpagaritse en Philbert Sinzinkayo opnieuw. Déo vertelt enigszins geëmotioneerd dat hij na vele jaren oude studiegenoten is tegengekomen. Het wordt duidelijk dat deze bijscholing veel meer is dan het verwerven van nieuwe kennis en vaardigheden. Ik kijk om me heen en zie vele LO-docenten geanimeerd met elkaar praten. De energie is voelbaar. Velen van hen hebben een bewuste keuze gemaakt om LO-docent te worden.

"Hier op school kan ik het verschil maken", zegt Philbert.

"Als docent kan ik jongeren positief beïnvloeden. Een aantal van hen heeft de ouders in de oorlog verloren. Ik ben degene die ze vertrouwen, die ze structuur geeft in hun leven. Niet alleen op school maar zelfs ook daarbuiten."

Toekomst

NIF zal de jaarlijkse bijscholing en de schoolbezoeken nog een jaar kunnen ondersteunen. Maar wat daarna? De bijscholing is een groot succes en verdient blijvende ondersteuning. Het IEPS en ACASPE herbergen inspirerende personen met een enorme drive om de wereld een stukje beter te maken.

In september 2011 is een exitstrategie besproken met het IEPS en ACASPE. Er is behoefte aan een langdurig partnerschap met gelijksoortige buitenlandse organisaties.

Ik nodig ALO's, sportmanagementopleidingen en de KVLO uit om dit verzoek op te pakken. Er is al snel een verschil te maken in Burundi.

Over de auteur

Willem Vriend startte in 2003 Sondela Sport Consultancy. Als consultant werkte hij o.a. voor War Child, NSA en verschillende buitenlandse NGO's. De afgelopen vijf jaar heeft hij ook als docent parttime gewerkt bij de opleiding Sport, Management & Ondernemen, onderdeel van de

Hogeschool van Amsterdam. Momenteel werkt hij als consultant voor het Noors Olympisch en Paralympisch comité en Confederatie van Sport (NIF) in Burundi. Zes weken per jaar werkt hij in dit kleine Afrikaanse land, dat 0,7 keer zo groot als Nederland is en ongeveer negen miljoen inwoners telt. " ◀

advertentie

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

klimwanden / onderhoud & inspectie / klimgrepen

Speciaal assortiment voor scholen

ENTREPRISES

WWW.ENTRE-PRISES.NL

reclame + communicatie

CAMPAGNES + HUISSTIJLEN + LOGO'S
WEBSITES + ADVIES + CONCEPTEN
GOOGLE OPTIMALISATIE + MAGAZINES
BROCHURES EN MEER ...

Stationsweg 44a + 7941 HE Meppel + T 0522 24 61 62
F 0522 24 64 62 + info@fizzworld.nl + www.fizzworld.nl